

ראש הישיבה נקודה מתוך "לחיות עם פרשת השבוע"

חופשית, נקיה מכל מום. כולך יפה רעיתי ומום אין בך" (אורות ישראל ד, ג). כנסת ישראל במובן העליון שלה היא כולה טוב בשורשה ובמציאותה, וכך רואים את העם משה ואהרן. אך הקב"ה מצווים על תיקון האנשים הפרטיים, שדרגתם הרוחנית תלויה בדור ובתקופה. בפרט בתקופת תלונות המדבר, עם ישראל נדרש לתיקון. כשמנתקים את הפרטים מהכלל, ניתן ואריך לראות את הפגמים כדי לתקנם.

הפרשה מעוררת להתבונן על היחס בין עם ישראל למשה ובין תקופת המדבר לכניסה לארץ ישראל. האור החיים הקדוש מסביר מדוע דוקא מה שנראה כעונש של משה ואהרן נאמר בלשון רכה (על אתר): "ויאמר ה' - ... כי לשון אמירה יורה על דברים המסעדים את הלב וגדולה וכבוד יבשר... והוא מה שרמז ה' באומרו 'ויאמר' - לשון רוממות למשה ולאהרן".

וכך מסביר את ההבדל בין אותו דור למשה רבנו בעל ה"שפת אמת": "...כאן התחיל דור אחר אשר לא נתמשכו אחר מדריגת משה רבנו ע"ה לכן נאמר יען לא האמנתם בי להקדישני כו' לא תביאו כו'. וחלילה לומר כי היה זה עונש בלבד למשה רבנו ע"ה. אבל היה זה ראייה והוכחה שאינם המנהיגים של דור הנכנס לארץ ישראל".

משה רבנו קשור להופעת התורה בשלמותה, ואילו עם ישראל מופיע בשלמותו רק בארץ ישראל. התנא דבי אליהו מלמד על היחס בין התורה לישראל: "שני דברים יש בעולם ואני אוהבם בלבבי אהבה גמורה ואלו הן: תורה וישראל. אבל איני יודע איזה מהם קודם. אמרתי לו: בני, דרכן של בני אדם אומרים התורה קדמה שנאמר (משלי ח, כב): 'ה' קנני ראשית דרכו וגו'". אבל אני אומר ישראל קדמו, שנאמר (ירמיהו ב, ג): 'קודש ישראל לה' ראשית תבואתה..." (תנא דבי אליהו יד).

אלו שתי הנהגות. במדבר באה לידי ביטוי הנהגת התורה ביתר שאת, ובארץ ישראל באה לידי ביטוי הנהגת ישראל בשלמותה. כך ניתן להבין שלא מדובר על חטא של משה ואהרן ועונש עליו, אלא על הנהגת משה רבנו המתאימה לדור המדבר, והנהגת עם ישראל של ארץ ישראל שיש בחינה שהיא אף גדולה יותר מהתורה שבאה דרך משה רבנו. עלינו לחזק את האמונה בעם ישראל, שהוא קהל שכולו טוב. על ידי לימוד תורה והפצת תורה נזכה להוציא לפועל את האמונה של עם ישראל, ולגלות שוב: "כולך יפה רעיתי ומום אין בך".

מתוך השיעור שהועבר ב-ל' סיון תשפ"ב
שיעור המלא יעלה בקרוב לאתר הישיבה.

השורש "קהל" חוזר בפרשתנו באופן מיוחד (במדבר כ, א-ג):
 "וַיִּבְאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כָּל הָעֵדָה מִדְּבַר צוֹ בְּחַדְשׁ הָרִאשׁוֹן וַיִּשָּׁב הָעָם בְּקֹדֶשׁ וַתָּמַת שָׁם מֵרִים וַתִּקָּבֵר שָׁם. וְלֹא הָיָה מִיָּם לְעֵדָה וַיִּשְׁקְלוּ עַל מֹשֶׁה וְעַל אֶהֱרֹן. וַיָּבֶר הָעָם עִם מֹשֶׁה וַיֹּאמְרוּ לֵאמֹר וְלוֹ נִגְעֵנוּ בְּגֹעַז אֲחֵינוּ לִפְנֵי ה' וְלָמָּה הִבְאֵתָם אֶת קֹהֶל ה' אֶל הַמִּדְבָּר הַזֶּה לְמוֹת שָׁם אֲנַחְנוּ וּבְעֵירָנָה. וְלָמָּה הִעֲלִיתָנוּ מִמִּצְרַיִם לְהָבִיא אֹתָנוּ אֶל הַמִּקְוֹם הַרְעֵ הַזֶּה לֹא מִקּוֹם יָרַע וְיִתְאַנֶּה וַיִּגְפוּ וַיִּמְוֹן פְּנֵיהֶם וַיִּבְרָא כְּבוֹד ה' אֲלֵיהֶם.
 וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר. קַח אֶת הַמַּטֵּה וְהִשְׁקֵל אֶת הָעֵדָה אִתָּהּ וְאֶהֱרֹן אֲחִיד וְדַבְּרָתֶם אֶל הַסֵּלַע לְעֵינֵיהֶם וְנָתַתִּי מִמֵּי הַסֵּלַע לָהֶם מִיָּם מִן הַסֵּלַע וְהִשְׁקִיתָ אֶת הָעֵדָה וְאֵת בְּעֵרֵם. וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת הַמַּטֵּה מִלִּפְנֵי ה' כַּאֲשֶׁר צִוָּהוּ. וַיִּקְהֲלוּ מֹשֶׁה וְאֶהֱרֹן אֶת הַסֵּקֶל אֶל פְּנֵי הַסֵּלַע וַיֹּאמְרוּ לָהֶם שְׁמַעוּ נָא הַמְּרִים הַזֶּה מִן הַסֵּלַע הַזֶּה וְנֹצֵא לָכֶם מִיָּם. וַיָּבֶר ה' וַיִּבֶן אֶת הַסֵּלַע בְּמִטְהוֹ פְּעֻמִּים וַיִּצְאוּ מִיָּם רַבִּים וַתִּשָּׂף הָעֵדָה וּבְעֵרֵם. וַיֹּאמְרוּ ה' אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אֶהֱרֹן יַעַן לֹא הִאֲמַנְתֶּם בִּי לְהַקְדִּישֵׁנִי לְעֵינֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָכֵן לֹא תָבִיאוּ אֶת הַסֵּקֶל הַזֶּה אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לָהֶם. הִמָּה מִי מְרִיבָה אֲשֶׁר רָבוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת ה' וַיִּקְדַּשׁ בָּם."

כשמתבוננים בתרגום אונקלוס, רואים שהמילים הקשורות ל"היקהלות" מתורגמות ל"אכנישו", אך המילה "קהל" עצמה מתורגמת ל"קהלא". במילים אחרות ניתן לומר כי ל"קהל" אין תרגום בשפה אחרת, מכיוון שזה מושג ישראלי ייחודי - כפי שציבור בכללותו הוא גדול מהפרטים שמרכיבים אותו, כך גם קהל. "שבט אחד איקרי קהל" (הוריות דף ה ע"ב). לעומת זאת הביטוי "עדה", שגם הוא נאמר בפרשה ומתורגם "כנישתא", הוא ביטוי לפרטים שהתקבצו ויש בה ביטוי לכל פרט ופרט, ולכן על עדה ניתן לומר "העדה הרעה הזאת".

הקב"ה אומר למשה ואהרן להקהיל את העדה, אך הם מקהילים את הקהל. מדוע?
 עם ישראל נמצא עדיין בהנהגת המדבר, כ"עדה", ולכן הקב"ה מצוה להקהיל את העדה שבתוכה יש כאלו הצריכים לשמוע דברים קשים ולראות תקיפות הבאה לידי ביטוי בלשון "דיבור": "ודבר ה' אל משה לאמר... דברתם אל הסלע".

אך משה ואהרן רואים את עם ישראל כ"קהל", בבחינת "כולך יפה רעיתי ומום אין בך" (שיר השירים ד, ז), וכפי שכותב על כך הרב קוק זצ"ל: "האהבה הגדולה, שאנחנו אוהבים את אומתנו, לא תסמא את עינינו מלבך את כל מומיה, אבל הננו מוצאים את עצמיותה, גם אחרי הביקורת היותר

פינת הילדים

חשינות חיפוש כפרשה וברשי"
 (לאחר מציאת המושג בקשו בשולחן שבת מאבאמא להרחיב על המושג שמצאתם)

חזנים כחננו הכא...

1. מה פירוש "המורים", בביטוי "שמעו נא המורים"?

2. מה יכול ללמוד אורח מבקשת ישראל לעבור דרך אדום?

3. איזה נחש ציורה ה' את משה לעשות?

"מרים סייעה למשה בצד הגשמי של הנהגת העם בסיפוק צרכיו - לכן במותה התמעטה ההנהגה הניסית ונסתלקה בארה. אהרן סייע למשה בצד הרוחני של הנהגת העם - לכן במותו התמעטה ההנהגה הניסית ונסתלקו ענני הכבוד"
 ("שיחות הרב צבי יהודה" לפרשת חוקת, עמ')

